

Commissie voor de
milieueffectrapportage

Randstad 2040

**Advies over de reikwijdte en het detailniveau
van het milieueffectrapport**

24 april 2008 / rapportnummer 2028-53

1. HOOFDPUNTEN VAN HET ADVIES

Het kabinet heeft het voornemen een integrale lange termijnvisie (2040) op te stellen voor de Randstad. In deze visie moet tot uitdrukking komen hoe met huidige trends en nieuwe ontwikkelingen in dit gebied het best kan worden omgegaan. De ambitie voor de Randstad is “*een duurzame en concurrerende Europese topregio*”.

Ter onderbouwing van de besluitvorming over de visie wordt een milieueffectrapport (MER) opgesteld. De Commissie voor de milieueffectrapportage (m.e.r.) is in de gelegenheid gesteld om advies uit te brengen over de reikwijdte en het detailniveau van het op te stellen MER.¹ Daartoe heeft zij kennis genomen van de Startnotitie Randstad 2040 en enkele achtergronddocumenten². De Commissie sluit in het advies over de reikwijdte en het detailniveau aan bij de opzet en systematiek uit de startnotitie. Zij heeft kennis genomen van de uitkomsten van de dialoog die in februari 2008 is georganiseerd.

Op 12 maart heeft de Commissie haar advies afgerond en heeft een gesprek plaatsgevonden met vertegenwoordigers van het bevoegde gezag over een eindconcept. De Commissie heeft met het uitbrengen van het advies gewacht tot zij kennis kon nemen van adviezen die de minister van VROM aan de planbureaus en adviesraden heeft gevraagd. Omdat het advies van de Planbureaus eind april nog niet beschikbaar was, is dat niet meer verwerkt.³

De Commissie vraagt in het MER:

- de doelen en opgaven voor de Randstad 2040 concreter uit te werken, zodat ze een rol kunnen spelen bij het toetsen van alternatieven aan het doelbereik;
- aan te geven hoe het gebied zich bij ongewijzigd beleid ontwikkelt en welke problemen dan ontstaan;
- enkele thema-georiënteerde toekomstbeelden voor de Randstad 2040 te beschrijven;
- deze te gebruiken voor het ontwikkelen van een paar reële, integrale modellen voor de toekomst van de Randstad (alternatieven);
- deze alternatieven te beoordelen en te vergelijken op hun (milieu)gevolgen, hun bijdrage aan een duurzame ontwikkeling en aan het doelbereik;
- aan te geven welke standpunten het rijk op basis van deze inzichten heeft over (de) zeven geselecteerde discussiethema's uit de startnotitie;
- te bespreken hoe de visie voor Randstad 2040 gerealiseerd zal worden en welke rolverdeling daarbij geldt.

Bepaalde informatie waarnaar in dit advies wordt gevraagd, is reeds beschikbaar in bestaande documenten. Dan kan worden volstaan met een samenvatting van de belangrijkste constatering en conclusies.

Het MER kan, mits herkenbaar, een onderdeel zijn van de lange termijn visie, of een apart document. Als er een passende beoordeling nodig is, moet die in het MER zijn opgenomen.

¹ Zie bijlage 1 voor de samenstelling van de werkgroep van de Commissie die daarover adviseert en voor andere projectgegevens.

² Een overzicht van deze documenten staat in bijlage 1.

³ Desgewenst kan de Commissie later nagaan of dat advies nog tot aanvullingen leidt.

2. PROBLEEMSTELLING EN DOEL

2.1 Doel

Volgens de startnotitie is het belangrijkste doel “het ontwikkelen van de Randstad tot een *duurzame en concurrerende Europese topregio*”.

Een dergelijke doelomschrijving is niet concreet en meetbaar genoeg voor een onderlinge vergelijking van alternatieven in het MER en ook niet om te toetsen of de uiteindelijke visie voor de Randstad 2040 eraan voldoet.

De Commissie adviseert de doelen ‘concreet en meetbaar’ te omschrijven. Leg daarbij een relatie naar de drie hoofdopgaven uit de startnotitie en geef eventuele prioriteiten⁴ aan.

Duurzaamheid

Duurzaamheid is een verzamelbegrip waarvoor veel definities en invullingen gelden. De term kan daarom beter worden vermeden, of moet ten minste goed worden gedefinieerd. Meer consensus is er over het begrip “duurzame ontwikkeling”. Daarin is sprake van een evenwichtige afweging van economische, milieu- en sociaal-culturele belangen voor de korte en lange termijn en voor hier en elders. Daardoor wordt afwenteling van problemen voorkomen.

Uit de literatuur komt naar voren dat het bij een duurzame ontwikkelingsbeoordeling nodig is dat voor elk van de onderstaande cellen informatie beschikbaar komt.

Figuur 1: afwegingskader voor duurzame ontwikkeling

	Economie	Milieu	Sociaal-cultureel
Hier en nu			
Later			
Daar			

De Commissie adviseert in het MER voor dit project de milieuaspecten als startpunt te nemen. Vanwege het karakter (2040) van de opgave zal de cel “later” (voor de middellange termijn) invulling krijgen. Daarnaast vraagt zij expliciet aandacht voor een beschrijving in het MER van de milieueffecten elders (“daar”)⁵. Economische en sociaal-culturele aspecten komen via de doelen in het MER aan de orde.

Concurrerende Europese topregio

Bespreek in relatie tot het doel “concurrerende Europese topregio” de volgende vraagpunten:

- Op welke terreinen⁶ moet de Randstad concurreren en met welke andere stedelijke regio’s in Europa?
- Wat is het achterliggende (economische) doel⁷ van het streven om van de Randstad concurrerende Europese topregio te maken?
- Aan welke eisen moet het vestigingsklimaat en leefmilieu voor bewoners, werkers en bezoekers voldoen om Europees concurrerend te zijn? Hoe

⁴ De Adviesraden (pagina 1) zijn van mening dat de opgaven elkaars randvoorwaarde zijn en dus interdependent.

⁵ Dan gaat het ten minste om elders in Nederland, maar effecten kunnen ook tot buiten Nederland reiken.

⁶ Uit de startnotitie blijkt dat Europees concurrerend vooral wordt gezien vanuit economisch perspectief. De economische waarde van de natuur wordt ten onrechte niet meegerekend. Ook recreatieve mogelijkheden en een aantrekkelijke leefomgeving vertegenwoordigen concurrerend economisch kapitaal. Het Randstadgebied is onderdeel van een unieke Noord-West-Europese delta met een belangrijk functie in een wereldwijd vogel- en vismigratiesysteem. Dat geldt ook voor het veenweidelandschap als trekker voor internationaal toerisme.

⁷ Gaat het bijvoorbeeld om werkgelegenheid, imago, of het aantrekken van buitenlandse bedrijven?

verhouden deze eisen zich tot het nevendoeel uit de startnotitie om “mensen met uiteenlopende leefstijlen een aantrekkelijke en duurzame toekomst te bieden in de Randstad”?

- Is alleen concurrentie met Europa gewenst, of ook met de rest van Nederland⁸? (Hoe wordt voorkomen dat slechts concurrentie met de rest van Nederland zou ontstaan?)

2.2 Probleemstelling

Benoem de belangrijkste ontwikkelingen die aanleiding geven om de bestaande visie op de Randstad te evalueren en heroverwegen. Besteed - in aanvulling op de punten uit de startnotitie - aandacht aan:

- toenemende schaarste aan fossiele brandstoffen,
- kwetsbaarheid voor calamiteiten,
- toenemende internationalisering in de industriële en dienstverlenende bedrijvigheid,
- de ontwikkelingen in de landbouwsector⁹.

Bespreek ook de betekenis van enkele scenario's op mondiaal niveau die de ontwikkelingen in de Randstad kunnen beïnvloeden¹⁰.

Geef de meest relevante resultaten uit de notitie “Facts en figures” weer, vertaald in (al dan niet conflicterende) aanspraken op beperkte ruimte. Gebruik het hoogste groeiscenario¹¹ om zicht te krijgen op het maximale ruimtebeslag en daarmee samenhangende effecten.

De vragen over een analyse van de huidige problemen en het accommoderen van de ruimtevraag worden verder uitgewerkt in respectievelijk hoofdstuk 4 en 5 van dit advies.

3. BELEID EN BESLUITEN

3.1 Vigerend (en toekomstig) beleid

Vigerend beleid geeft randvoorwaarden voor toekomstige ontwikkelingen. Bespreek in het MER de belangrijkste randvoorwaarden en geef in een gemotiveerde verwachting aan of de richtingen en randvoorwaarden voor 2040 ook nog van toepassing zullen zijn. Ga ook in op Europees beleid. Welk in ontwikkeling zijnd of nieuw beleid zou in 2040 nog een belangrijke rol kunnen spelen? (Denk bijvoorbeeld aan de beprijzing van mobiliteit en de wijze waarop deze wordt ingevoerd, of toekomstig klimaatbeleid.)

Geef aan in welke mate vigerend rijksbeleid in bijvoorbeeld: Nota Mobiliteit, Agenda Vitaal Platteland, Pieken in de Delta, Watervisie, Architectuurnota tot uitdrukking komt in de lange termijn visie voor de Randstad 2040.

⁸ Verbetering van het vestigingsklimaat in de Randstad zal leiden tot centraliserings- en uitsortingsprocessen ten opzichte van de rest van Nederland. Een afgeleid effect daarvan is bijvoorbeeld een toename van verkeersstromen naar de Randstad.

⁹ Zie ook de Adviesraden, pagina 7.

¹⁰ Zoals versterkte economische groei in Oost-Europa, de groei van Azië als kennis- en innovatiecentrum, milieumaatregelen die transport (zeescheepvaart en luchtvaart) veel duurder maken, (re)acties van Europees concurrerende regio's.

¹¹ Zie de opdrachtbrief aan het Ruimtelijk Planbureau inzake de Ex-ante toets Randstad 2040.

Bespreek de (hardheid van de) beschermingsregimes voor waardevolle, c.q. beschermde elementen en gebieden in het plangebied, zoals Natura2000, bodembeschermingsgebieden, stiltegebieden, waardevolle cultuurlandschappen, Belvederegebieden, onderdelen van de Ecologische hoofdstructuur (EHS).

Geef aan hoe de Watertoets in de planprocedure is ingebed.

3.2 Te nemen besluiten

Geef aan welke kaderstellende besluiten inzake activiteiten met mogelijk belangrijke milieugevolgen de Lange Termijn Visie over Randstad 2040 (verder: Randstad 2040) gaat bevatten. Het MER zal zich immers daarop met name richten. Zie hiervoor ook hoofdstuk 5 van dit advies. Bespreek:

- hoe de besluitvorming over Randstad 2040 zal verlopen en welke inspraakmogelijkheden er zijn;
- wat de status van Randstad 2040 is in het licht van de nieuwe Wet ruimtelijke ordening;
- welke concrete acties en welke regierol er voor de rijksoverheid uit Randstad 2040 voortvloeien en welke instrumenten¹² worden gebruikt¹³;
- welke inbreng van andere actoren (andere overheden, bedrijfsleven, private-publieke samenwerking) nodig is;
- welke korte termijn acties nodig zijn om de lange termijn doelen te bereiken;
- welke vervolgbesluiten volgen; en voor welke onderdelen uit Randstad 2040;
- hoe tussentijdse monitoring en terugkoppeling in het proces zijn ingebed.

4. **BESTAANDE (MILIEU)SITUATIE EN AUTONOME ONTWIKKELING**

Een belangrijke aanleiding om een toekomstvisie voor de Randstad op te stellen is de vraag of doorgaan op de huidige weg nog werkelijk reëel is en tot een gewenst toekomstbeeld leidt.

Het beschrijven van de bestaande (milieu)situatie inclusief de autonome ontwikkeling dient daarom twee doelen:

- Het brengt in beeld welke problemen ontstaan bij ongewijzigd beleid.
- Het is een referentie bij het beschrijven van de (milieu)gevolgen van de voorgenomen activiteit (voorkeursalternatief) en de alternatieven.

Geef in het MER – als uitwerking van de probleemstelling - een beeld van de Randstad in 2040 dat ontstaat, wanneer het huidige ruimtelijke beleid trendmatig wordt doorgetrokken. Maak hierbij gebruik van de lange termijn verkenningen van de Planbureaus en de beschrijving in hoofdstuk 2 van de startnotitie.

Beschrijf welke (milieu)kwaliteitskenmerken het huidige plangebied bevat op het gebied van water, natuur, landschap, cultuurhistorie en woonmilieu en in welke mate deze kenmerken bij ongewijzigd beleid in stand zullen blijven.

¹² Is ruimtelijke planning wel een bruikbaar instrument om het toekomstbeeld te realiseren of zijn andere instrumenten geschikter?

¹³ Zie ook het advies van de SER, pagina 6 en 7.

Geef de relaties aan met de andere delen van Nederland, vooral op het gebied van mobiliteit, verstedelijking, ecologische hoofdstructuur en energievoorziening¹⁴.

Zorg dat de geografische reikwijdte van deze beschrijving voldoende ruim is, zodat ook afgeleide effecten elders in beschouwing worden genomen.

5. VOorgenomen Activiteit en Alternatieven

5.1 Omschrijving voorgenomen activiteit in de startnotitie

De Lange termijn visie Randstad 2040 zal een toekomstbeeld geven voor dit gebied, maar ook uitspraken moeten doen over accommoderen van het toekomstige ruimtegebruik in de Randstad¹⁵. Daarbij moet rekening worden gehouden met de *drie hoofdpogaven* die in de startnotitie zijn vermeld.¹⁶

Het accent komt te liggen op die projecten/onderwerpen waarbij rijksbetrokkenheid een meerwaarde heeft vanwege het schaalniveau, het investeringsniveau en/of de complexiteit van de opgave. De startnotitie geeft in dit verband *zeven discussiethema's*, waarover het rijk uitspraken moet doen.¹⁷

De uitspraken moeten zijn ingebed in een integrale toekomstvisie over de Randstad in 2040. De startnotitie geeft hiervoor vast een aanzet in een zogenoemd "synthesemodel".

5.2 Alternatievenontwikkeling in het MER

5.2.1 Methode

1. Ontwikkel in het MER enkele *thematische toekomstbeelden* bijvoorbeeld rondom de drie hoofdpogaven en verken zo het speelveld.
2. Ontwikkel op basis van deze informatie een of meer reëel te kiezen *integrale alternatieve modellen*.
3. Beoordeel en vergelijk die onderling, met de autonome ontwikkeling (zie hoofdstuk 4) en met het synthesemodel uit de startnotitie.
4. Geef de relaties aan met de standpunten inzake de discussiethema's.

¹⁴ Hoe wordt de energievoorziening in de toekomst vormgegeven? Welke ruimtelijke consequenties heeft dat?

¹⁵ En daarmee ook de omgeving van de Randstad. Immers voor opgaven uit de Facts and Figures, waarvoor in de Randstad geen ruimte is, zal elders (in Nederland) ruimte moeten worden gevonden.

¹⁶ 1. Ontwikkelen van een klimaatbestendige delta.

2. Economische dynamiek en bereikbaarheid. Dat betekent vergroten van de aantrekkingskracht van de Randstad voor hoogwaardige economische activiteiten en hun personeel en het oplossen van de problemen die de toegenomen mobiliteit en daarmee samenhangende congestie veroorzaken.

3. Kwaliteit van leven door een aantrekkelijk woon-, leef-, en werkklimaat: Hier gaat het om keuzevrijheid op het gebied van wonen en werken, ook voor mensen met een beperkt inkomen, gemakkelijk toegankelijke groengebieden en bevorderen van de integratie van minderheden.

¹⁷ 1. Met welke middelen maken we de laaggelegen delta, waarin de Randstad grotendeels ligt, klimaatbestendig?

2. Moeten we met investeringen "wat sterk is, sterker te maken" om zo eigenschappen van steden en regio's optimaal te benutten?

3. Hoeveel prioriteit geven we aan de invulling (kwantitatief en kwalitatief) van de groen-blauwe structuur?

4. Hoe stedelijk of dorps moet de verdere verstedelijking zijn, hoeveel hoogbouw is wenselijk?

5. Met welke maatregelen realiseren we de meest urgente verbeteringen in bereikbaarheid; hoe beperken we met goede locatiekeuzen verdere verslechtering?

6. Willen we de distributiefunctie in de Randstad een hoofdrol blijven geven, of streven we naar een verschuiving in de economische structuur naar meer kennisintensieve en innovatieve activiteiten?

7. Hoe willen we een groeiende luchtvaart blijven accommoderen: gespreid, centraal, met een nieuwe luchthaven in zee?

5.2.2 Thematische toekomstbeelden

De keuze van de toekomstbeelden dient in het MER te worden onderbouwd:

- vanuit welke visie of welk(e) principe(s) ze voortvloeien;
- of het speelveld wordt afgedekt;
- of ze inderdaad contrasteren op de belangrijkste discussiethema's.

In de *Week van de dialoog* zijn drie kijkrichtingen voor de toekomst van de Randstad gepresenteerd: centrumstad, stedenstad, parkstad. Ook zijn in de ontwerpateliers per thema toekomstbeelden geschetst. Gebruik de kennis en inzichten die daaruit zijn ontstaan, in het m.e.r.-proces. Als bijdrage in deze discussie brengt de Commissie de volgende toekomstbeelden naar voren.

Klimaatbestendigheid door versterking van de groen-blauwe structuur

In dit toekomstbeeld worden de laaggelegen gebieden in de Delta die kwetsbaar kunnen worden voor overstromingen, zo ingericht en/of beschermd dat ze zeker tot 2100 veilig zijn tegen hoogwater en overvloedige regenval. Hier is het belangrijkste middel om dat te bereiken het versterken van groen-blauwe structuur. De mogelijkheden voor verstedelijking (aanleg van nieuwe woongebieden, vestigingsmogelijkheden voor nieuwe bedrijven, nieuwe infrastructuur) zijn ervan een afgeleide. Water wordt gebruikt om de identiteit van de Randstad kracht bij te zetten.¹⁸

Mogelijke middelen in dit model om de ecologische hoofdstructuur in de Randstad klimaatbestendig te maken, zijn bijvoorbeeld:

- ontwikkelen van natte natuur;
- inrichten van waterbergingsgebieden;
- aangepast wonen in combinatie met recreatie;
- nieuwe (klimaatbestendige) vormen van landbouw in combinatie met natuurbeheer.

Om toch aan alle ruimtelijke opgaven te kunnen voldoen past in dit model buiten de groen-blauwe structuur een intensief stedelijk ruimtegebruik met relatief hoge dichtheden (hoogbouw), hoogwaardig openbaar vervoer en ondergronds bouwen en/of het realiseren van initiatieven tot landaanwinning (voor de kust).

Concurrentie door realiseren stedelijke agglomeratie op noordflank

Om in Europees opzicht te kunnen concurreren dient er in dit model in de Randstad tenminste één intern vervlochten agglomeratie¹⁹ te ontstaan met een omvang die gelijkwaardig is aan als één woning- en arbeidsmarkt functionerende stedelijke clusters als Berlijn en Milaan. Waar deze twee laatstgenoemde agglomeraties nu al een omvang hebben van tenminste 4 miljoen ingezetenen, omvatten de grootste intern vervlochten stedelijke clusters binnen de Randstad – die rond Rotterdam en Amsterdam – ten hoogste 1,5 miljoen inwoners. Rond Haarlem, Schiphol, Amsterdam, Almere, Hilversum en Amersfoort kan in 2040 een grote agglomeratie worden gecreëerd, zeker als de interne vervlechting als verkeersregio versneld wordt versterkt. Een dergelijke actie vergt echter veel stedelijke nieuwbouw en vereist bijgevolg ingrijpende keuzen met betrekking tot de groene ruimte²⁰. Woningbouw in suburbane dichtheden wordt namelijk in de nieuwe stedelijke gebieden in deze agglomeratie mogelijk gemaakt, als aantrekkelijke vestigingsfactor, ook voor woningzoekenden die afhankelijk zijn van sociale woningbouw.

¹⁸ Zie de Adviesraden op pagina 6.

¹⁹ Functionerend als een geïntegreerde arbeids-, woning- en voorzieningenmarkt. De Randstad vormt momenteel in dat opzicht nog geen eenheid.

²⁰ De voorziene uitbreiding van Almere zal er bijvoorbeeld toe leiden dat de natte as van de ecologische hoofdstructuur moet worden omgeleid, terwijl daarin al veel investeringen zijn gedaan.

Het model zet in op de ontwikkeling van Amsterdam en omgeving als innovatief kennis- en dienstencentrum. Dat houdt een proces in van afbouw van industriële en distributieve activiteiten ten minste in dit deel van Nederland. Voor de Rotterdamse regio kan een complementaire functie worden onderzocht met een accent op distributie en industrie, of een ontwikkeling waarin rekening wordt gehouden met een afname van de overslag van olie- en olieproducten.²¹

Het toepassen van ‘natuurlijke’ klimaatmaatregelen is in dit model geen vanzelfsprekendheid, maar een keuze. Hier past het meer om het accent op technische maatregelen te leggen.

5.2.3 **Integrale alternatieve modellen**

Het synthesesemodel uit de startnotitie lijkt vooral een bestendiging (versterking, herstel) van reeds bestaande structuren en beleid. Daarmee ligt het relatief dicht bij de autonome ontwikkeling. Uit de startnotitie wordt niet duidelijk of voor zo'n beleid nog voldoende ruimte is zonder dat het ideaalbeeld wordt aangetast.²² Ook wordt niet onderbouwd waarom dit het beste antwoord is op de vele opgaven, waarvoor men zich gesteld ziet.

Echte *systeemsprongen*²³ lijken niet aan de orde. Die zouden in nieuwe alternatieve modellen tot uitdrukking moeten komen.

Breng perspectiefrijke elementen uit de thematische toekomstbeelden samen in enkele alternatieve (reëel te kiezen) integrale toekomstmodellen, waarin wel systeemsprongen optreden. Vergelijk deze met de autonome ontwikkeling (referentie) en het synthesesemodel uit de startnotitie aan de hand van een op te stellen toetsingskader (zie hoofdstuk 6 van dit advies voor een voorzet).

Meest milieuvriendelijke alternatief

Een meest milieuvriendelijk alternatief is bij plan-m.e.r. niet verplicht. Niettemin adviseert de Commissie in het MER aan te geven welk integrale model het best scoort op milieueffecten.

5.3 Relatie met de discussiethema's

In de startnotitie is onderkend dat met het uitsluitend bespreken van de discussiethema's geen integraal toekomstbeeld voor de Randstad 2040 tot stand komt. De zeven thema's zijn immers niet meer dan een serie punten die regelmatig terugkomen in de discussie over de toekomst van de Randstad. Opvallend is dat bijvoorbeeld keuzen over de multiculturele samenstelling van de bevolking van de Randstad en de omvang en samenstelling van de immigratie niet aan de orde komen.²⁴

Bij het ontwikkelen van de toekomstbeelden en integrale modellen zal evenwel blijken dat standpunten over de zeven thema's er logisch uit voortvloeien. De middelen om de Randstad klimaatbestendig te maken zijn in een blauw-groen toekomstbeeld anders dan in een agglomeratiemodel. Dat geldt ook voor de prioriteit voor de groen-blaauwe structuur, het accent van de distributiefunctie enzovoort. Het MER dient aan te geven welk standpunt per discussiethema bij ieder toekomstbeeld of integraal model past.

²¹ Zie de opmerkingen uit de Week van de dialoog.

²² Ook de Adviesraden waarschuwen voor een “en-en-strategie”, waarin geen keuzen worden gemaakt (pagina 2).

²³ Zoals genoemd in het verslag van de Week van de dialoog.

²⁴ Zie het advies van de SER op pagina 4.

6. MILIEUASPECTEN

Bij het beoordelen en evalueren van de studiemodellen, het ontwikkelen van de alternatieven en het onderbouwen van de keuzes bij de discussiethema's kan een toetsingskader, als hieronder aangegeven, behulpzaam zijn. De meest geschikte criteria waaraan wordt getoetst, zullen bij het opstellen van het MER verder uitkristalliseren.

Voorzet voor een toetsingskader

<i>Milieuaspecten</i>
Bodem en water <ul style="list-style-type: none"> • (invloed op*) retentie en waterbergend vermogen • verdroging of vernatting in natuurgebieden • bodemdaling of verzilting in agrarische gebieden
Natuur <ul style="list-style-type: none"> • beoogde natuurkwaliteit van de EHS en de Natura 2000-gebieden²⁵ • natte en droge natuurontwikkeling en adaptatie van de natuur aan klimaatverandering
Landschap en cultuurhistorie <ul style="list-style-type: none"> • doelbereik in de landschappelijk of cultuurhistorisch beschermde gebieden • visuele kwaliteiten: openheid, uitzichten, contrasten, 'verrommeling'
Mobiliteitseffecten <ul style="list-style-type: none"> • ontwikkelingen in personen- en goederenverkeer naar modaliteit • efficiënte belasting en gebruik van wegennet en openbaar vervoernet²⁶ • noodzaak tot aanleg van nieuwe infrastructuur
Bereikbaarheid <ul style="list-style-type: none"> • van beroepsbevolking (vanuit werkgevers) • van werkgelegenheid (werknemers) • van voorzieningen (algemeen²⁷, winkel, medisch, cultuur, openbaar vervoer, recreatie)
Recreatie <ul style="list-style-type: none"> • voorzien in behoefte aan recreatieve mogelijkheden (intensief/extensief, op land/op water, in/buiten de woonomgeving, combinatie met natuur/landschap)
Woon- en leefmilieu (of het bredere begrip "Omgevingskwaliteit") <ul style="list-style-type: none"> • omvang van gebieden waar milieuhinder optreedt vanwege geluidoverlast, luchtverontreiniging, externe veiligheidsrisico's • "ruimtelijke kwaliteit" (is koepelbegrip: moet geconcretiseerd worden)
Klimaat effecten (alleen bij duidelijke verschillen tussen de alternatieven op het gebied van emissies van broeikasgassen)
Grondstoffen (alleen bij duidelijke verschillen tussen de alternatieven op het gebied van gebruik van schaarse bouwgrondstoffen, of energiebronnen)
<i>Aanvullend bij integrale effectbeschrijving</i>
Regionale economie, werkgelegenheid (per geïntegreerde cluster) <ul style="list-style-type: none"> • werkgelegenheid in de landbouw, toeristisch recreatieve sector, industriële bedrijvigheid, kennis- en dienstensector • woon-werkbalans
Kosten en investeringen <ul style="list-style-type: none"> • noodzaak voor aanleg nieuwe infrastructuur en nutsvoorzieningen
Sociaal cultureel <ul style="list-style-type: none"> • goede randvoorwaarden voor groot-stedelijk milieu met vitale binnenstedelijke wijken

²⁵ Wanneer de Lange termijn visie Randstad 2040 besluiten bevat met mogelijk significant negatieve gevolgen voor de Natura 2000-gebieden, dan dient in het MER een passende beoordeling te worden opgenomen. Voor dit type plan (lange termijn, hoog abstractieniveau) gaat het vooral om het aannemelijk maken dat het plan uitvoerbaar is gegeven de beschermde status van de Natura 2000-gebieden

²⁶ Maak daarbij onderscheid tussen de drie lagen (internationaal, bovenregionaal en regionaal), zoals aangegeven door de Adviesraden (pagina 3 en 5).

²⁷ Zie doorrekeningsmethode uit de Vijfde Nota (Nota ruimte)/ Geurs, K.T. (2006) Accessibility, land use and transport, Delft: Eburon (proefschrift Universiteit Utrecht).

- voorzieningenniveau kleine kernen (kleine kernen-problematiek)
- niveau van voorzieningen voor ouderen
- segregatie, verschillen in kansen en mogelijkheden voor bevolkingsgroepen gelet op aard en omvang van woningaanbod

Algemeen

Bestuurlijke aspecten

- mate van doelbereik op de (alle) geformuleerde doelen
- maatschappelijk draagvlak, haalbaarheid
- stuurbaarheid (hoe groot is de zekerheid dat het zo wordt als voorzien/gewenst, en welke inzet van de diverse actoren is ervoor nodig)
- flexibiliteit, geen-spijtgehalte (hoe kwetsbaar is het gewenste resultaat voor nieuwe inzichten of ontwikkelingen)²⁸

* Voor vrijwel alle items in beide tabellen geldt de term “invloed op”, waarbij dus sprake kan zijn van positieve en van negatieve effecten.

Denk bij de effectbepaling steeds expliciet ook aan de effecten ‘elders’, dus buiten de Randstad.

7. OVERIGE ONDERDELEN VAN HET MER

Voor de onderdelen “vergelijking van alternatieven”, “leemten in kennis”, “evaluatie” en “samenvatting van het MER” heeft de Commissie de volgende aanvullende aanbevelingen naast de wettelijke voorschriften.

Leemten in milieu-informatie

Geef in het MER aan over welke milieuaspecten geen informatie kan worden opgenomen vanwege gebrek aan gegevens, terwijl deze informatie toch in verdere besluitvorming een belangrijke rol zou moeten spelen.

Geef aan hoe ernstig dat is voor het verdere besluitvormingsproces en hoe daarmee wordt omgegaan.

Evaluatieprogramma

Aangezien het nationale ruimtelijk beleid continu aan evaluatie onderhevig is, acht de Commissie een aparte evaluatie in het kader van m.e.r. niet zinvol.

Geef in het MER wel de aspecten aan die voor een toekomstige evaluatie het meest van belang kunnen zijn.

Samenvatting

Een samenvatting wordt vooral gelezen door besluitvormers en insprekers, daarom moet deze zelfstandig leesbaar zijn en de belangrijkste informatie, goed geïllustreerd met kaartmateriaal, weergeven. Mits als zodanig herkenbaar, kan de samenvatting van het MER worden opgenomen in de samenvatting van de Lange termijn visie Randstad 2040.

²⁸ Nieuwe voorspellingen inzake de klimaatverandering en zeespiegelstijging, afname van de olieproductie, nieuw beleid van andere regeringspartijen, kwaliteitseisen die de burgers stellen, de punten genoemd in voetnoot 10. Wat betekent het risico op toenemende energieschaarste en kwetsbaarheid van economie, gezondheid en veiligheid bij calamiteiten of aanslagen? Waar situeer je en hoe bescherm je functies die voor de maatschappij van de toekomst van wezenlijk belang zijn, zoals energievoorziening, drinkwater, communicatienetwerken?

BIJLAGE 1: Projectgegevens

Initiatiefnemer: Ministerraad

Bevoegd gezag: Minister van Volkshuisvesting Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer

Besluit: vaststellen van een Lange termijn visie (Structuurvisie)

Categorie Gewijzigd Besluit m.e.r. 1994: De m.e.r.-plicht is nog onduidelijk. Allereerst is nog niet duidelijk of een Structuurvisie op grond van de nieuwe Wet ruimtelijke ordening wordt vastgesteld. Ten tweede of daarvoor de m.e.r.-plicht gaat gelden. Ten derde is nog onbekend of de visie kaderstellende besluiten gaat bevatten dan wel besluiten over projecten die significant negatieve gevolgen voor Natura 2000-gebieden kunnen hebben. Vooral nog is de veronderstelling dat het een vrijwillige plan-m.e.r.-procedure is.

Activiteit: het ontwikkelen van de Randstad tot een duurzame Europese top-regio

Betrokken documenten:

De Commissie heeft – naast de Startnotitie Randstad 2040 - de volgende documenten betrokken bij haar advisering:

- Facts & figures Randstad 2040 (VROM 2007)
 - Randstad urgent (Ministerie van Verkeer en Waterstaat)
 - Randstadmonitor 2006 (Regio Randstad 2007)
 - Advies Integrale lange termijnvisie Randstad 2040, maart 2008 (VROM-raad, Raad voor Verkeer en Waterstaat, Raad voor het Landelijke Gebied)
 - Advies Zuinig op de Randstad, maart 2008 (SER)
- en zij heeft kennis genomen van de verslagen van de Week van de dialoog (februari 2008).

Procedurele gegevens:

advies aanvraag: 3 december 2007

ter inzage legging: 8 februari 2008 tot en met 12 april 2008;

van 8 tot en met 14 februari 2008 heeft de Week van de dialoog plaatsgevonden

advies reikwijdte en detailniveau uitgebracht: 24 april 2008

Werkwijze Commissie bij advies reikwijdte en detailniveau:

In dit advies geeft de Commissie aan welke onderwerpen naar haar mening behandeld dienen te worden in het MER en met welke diepgang.

Samenstelling van de werkgroep:

Per project stelt de Commissie een werkgroep samen. De werkgroepsamenstelling bij het onderhavige project is als volgt:

prof.dr. R. van Engelsdorp Gastelaars

ir. N.G. Ketting (voorzitter)

prof.dr. J.M. Mastop

dr. P.F.M. Opdam

ir. F. Rooijers

prof.ir.drs. J.K. Vrijling

prof.dr. G.P. van Wee

drs. M. van Eck (werkgroepsecretaris)

**Advies over de reikwijdte en het detailniveau
van het milieueffectrapport Randstad 2040**

Het kabinet wil een lange termijn visie opstellen voor de Randstad in 2040. De ambitie is dat de Randstad "een duurzame en concurrerende topregio" is of wordt.

Ter onderbouwing van de besluitvorming over de visie wordt een milieueffectrapport gemaakt.

ISBN: 978-90-421-2346-5

Commissie voor de
milieueffectrapportage

Arthur van Schendelstraat 800 Utrecht

T 030 - 234 76 66

F 030 - 233 12 95

E mer@eia.nl

w www.commissiemer.nl

